

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exempla, Divinæ Iræ, Per Opera Poenitentiae, Nobis Leniendæ

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1648

Capvt I. Qualibus potissimùm remedijs, in publicis maximisque
necessitatibus, sit vtendum, exemplo Italarum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52193](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52193)

CAPVT I.

QUALIBVS POT-
TISSIMVM REMEDIIS,
IN PVBLICIS MAXIMISQVE
NECESSITATIBVS SIT

VTENDVM,

EXEMPLO ITALORVM?

VI dentium dolore, alioque corpo-
ris morbo laborant, diligenter so-
lent inquirere, quibus alij simili
moestia affecti remedijs sint vsi, & adiuti;
vt in malo pari, paribus quoque adhibitjs
medicinis, ad pristinam redeant sanita-
tem. Dentium & mentium dolore, alijsque
grauibus ac periculosis nos affligi malis, co-
tamque nobiscum Germaniam, ne nescia-
mus, pulsata monent tympana, & buccinae
clangentes indicant; monent arma, quae in
officinis cuduntur; vel aliunde empta to-
ris plaustris in urbem hanc nostram inue-
hantur; monent milites turmatim transfe-
rentes; monent illi, qui cum frumento, cum

I.
QUALB
GENVS EX-
EMPLO-
RVM HVIC
TEMPORI
MAXIME
CONVENT
AT?

A

IUNIOR.

Cap. I. Qua opera sint, tempore belli.

umentis, cum supellectili sua vndique hæc
è pagis & oppidis vicinis immigrant, &
tamquam ad asylum quoddam confugiunt;
ostendunt desertæ villæ, castella, mapalia;
narrant noua non tantùm colloquijs, sed
etiam litteris ad nos perlata: testata sunt
tonitrua bellicorum tormentorum, quæ de
vicino hoste atque nostro exercitu auribus
nostris insonuerunt. In his tantis tamque
diuturnis malis, nihil ego video aptiùs vti-
liusque afferri in medium posse, quam ex-
empla eiusmodi, in quibus videamus, non
modò eadem, similiauè mala alijs accidisse,
verùm etiam, qua industria, quibus auxi-
lijs, aut artibus sint propulsata. Omnes e-
nim, qui rebus aduersis agitantur, cupiunt
ijs liberari: atque idcirco promptissimis
studijs, & auidissimis auribus audiunt ea,
quibus possint liberari.

II:
'AVTHO-
RES, TEM-
PVS, ET
OCCASIO
EXEMPLI.
Abraham
Bzou. to.
13 Annal.
Ecl. An-
no Chris.

In hanc rem exemplum affero, certum,
testatum, fide dignum, & à pluribus po-
steritati traditum; præsertim ijs, qui res
Italas memorauerunt. Mihi duos nomi-
nare sufficit, quorum vnus Abrahamus Bzo-
uius Polonus Ordinis Prædicatorum Reli-
giosus, is, qui Annales Ecclesiasticos emi-
nentissimi Cardinalis Baronij est prosecu-
tus;

[us]

tus; alter autem est Carolus Sigonius histo-
 ricus præsignis, à fide & stilo ubique lauda-
 tus. Res quam narrabo, contigit Anno
 Christi 1260. Alexandri Pap. IV. 6. Mi-
 chaëlis Palæologi Imp. Orient. An. 1. Sed
 ut ab ovo, quod aiunt, intelligatur, à suis
 initijs est repetenda. *Fridericum ex humanis
 rebus exemptum interregnum inde XXIII an-
 norum exceptit, ait Sigonius, pluribus dissidio
 principum ad Germania corona culmen euectis;
 verùm nemine in Italia, aut ab Archiepiscopo,
 aut à Pontifice regis, aut Augustalibus insignijs
 exornato. Quocirca regno Imperioq; vacante,
 civitates Italia impunius inter se arma confer-
 re, partes acerbius inter se inimicitias exercere,
 populorum insidiari libertati liberius potuere.
 Nam ut pravas populorum factiones indigna
 superiorum Impp. cum pontificibus certamina
 pepererunt, sic sua tyrannorum imperia exigua
 sequentium regum opes introduxerunt, quoad
 Regnum Italia in multos principatus diuisum,
 prorsus ad nihilum est redactum.*

1260 ad
 15. & 16.
 Carol. Sig-
 gon. l. 198
 de regn.
 Italiædem
 An. 1256

Audiuimus, & legimus lape in diuinis
 litteris, quantus fuerit Goliath, quantæ al-
 titudinis, nimirum sex cubitorum & palmi,
 quantis armis munitus; quanta voce Israë-
 litas prouocans terruerit. *Audiens enim*

III.
 ITALIAE
 AFFLI-
 CTIO VNA
 DE?
 1. Reg. 179

A 2

Saul, 10

4 *Cap. I. Qua opera sint, tempore belli,*

Saul, & omnes Israëlitaë, sermones Philisthai huiusmodi, stupebant, & metuebant nimis. Hunc Deus cum vellet ad nihilum redigere, per Dauidem id fecit. Dauid autem lapillo vno deiectum, non membratim deartuauit, sed pracidit caput eius dumtaxat. Hoc habuit, & satis habuit, nihil enim amplius eum sua arma ærea, nihil membrorum vires, nihil vastitas corporis potuit iuuare. Quin etiam videntes Philisthym, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt: Ad eundem modum Deus si quod regnum vult dissipare, caput eius percutit, regem tollit, aut excæcat, sicut quondam Pharaonem:

Matth.

26. 31.

Marc. 14.

27.

Zach. 13.

7.

Luc. 11. 17.

*Sic enim Scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis. Ut autem in proelijs, acie dissipata, actum est de exercitu; ita in regno, si non est, qui congreget ac regat, populus in partes diuisus, se ipsum perdit collisus inuicem, qui inuicem deberet esse connexionem firmatus. Atque hoc est quod Seruator dixit: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Quod proinde etiam regno Italiae factum est. 1. Capite caruit. 2. Membra ipsa inter se collisa sunt, vrbes nimirum & principes, ac totæ principum familiæ; vt
necesso*

neceſſe fuerit, domum ſupra domum ca-
dere. 3. Quare Anno jam 1251. Innocen-
tio adhuc Pontifice, Mutinenses, Parmen-
ſes, Bononienses, Regienſes, Laudenses,
Mediolanenses, Veronenses, Cremonenses,
Mantuani, Patauienſes, Capuani, Neapo-
litani, quin & integræ Gibellinorum ac
Guelforum factiones aliorumque Princi-
pum ac Marchionum domus in motu fue-
runt. Conradus Friderici filius, qui ſe Ger-
maniæ ac Sicilia regem nominabat, morte
patris accepta, cum inſigni exercitu in Ita-
liam ad obrinenda regna paterna traiecit.
Poſtea acceſſit & fœda machinatio hæreti-
corum Mediolani, qui *Credentes* dicebantur,
ægreque ferebant; ſe juſſu Innocentij extir-
pari. Mediolani duo Prætores conſtituti,
vñus qui populo, alter, qui nobilitati juſ-
diceret, quin etiam diſtractis in duas partes
familijs, Turriani plebis, Sureſini cum Vi-
cecomitibus Nobilitatis non tam tutelam,
quàm principatum ſumpſerunt. Gibellini
à Parmenſibus, Guelfi à Reginenſibus &
Cremonenſibus recipi denuo cupiuerunt
expulſi. Ac poſtea recepti Gibellini, Par-
mæ ædes ſuas euerſas expoſtulantes, noua
cum Guelfis, qui eas diruerant, certamina

Cap. I. *Qua opera sint, tempore belli,*

miscuerunt. Variæ factiones, varia foedera jam cum his, jam cum illis inierunt, ut se tuerentur. Conradus Conradinum filium, in sua aduersus Ecclesiam perseuerans contumacia, hæredem Neapolitani regni instituit. Sed Innocentius illud cum exercitu recepit. Denique tametsi Icilini, Alberici ambitio, aliorumque tyrannis magnorum tumultuum causa fuit, tamen potissimum totius miseræ ansam præbuerunt, qui palàm contra Pontificem atque Ecclesiam armatulare; quæ numquam veriùs dicere potuit, quàm tunc: *Fily matris meæ pugnauerunt.*

Cant. I. 6, *contra me.*

IV. **BELLI IN**
ITALIA
MALÆ
Nec verò res ludicra fuit. Per xxiii. annos regnum instabile fuit, ac tale, quale corpus humanum sine capite; exercitus sine duce; grex sine pastore, in quem lupi, vrsi, aliæque belluæ impunè grassantur. Omnia suspecta, omnia factionibus plena, ut ferè nemo alteri fidere auderet, nesciens cuius parti adiunctus adhæreret. Perfidijs, ac proditiõibus aulæ, curiæ, respubliçæ omnes replebantur: honores, & officia, spe, promissione, pecunijs emebantur: consilia nulla secreta habebantur; contributiones intolerabiles exigebantur; quòd si quis sibi
deesse

esse argentum dicebat, in carceres rapiebatur, è quibus non exibat, donec vxor, vel cognati, vel amici, vnde, vnde, quod petebatur, corrasissent. O quot excursions? quot hinc inde deprædationes? quot populationes agrorum? quot domorum, villarum, pagorum, arcium, atque oppidorum, exustiones factæ sunt? Quot velitationes, quot pugnae quot proelia commissa? Inde quot campi cadaueribus tecti? quot flumina & amnes sanguine purpurati? Quot nobilissima familiae spoliatae, afflictae, extinctae? Quot vndique exules, inopes, egeni prodierunt? Nam & cum milites hibernare viderentur, quantæ rapinae commissa fuerunt? quot domus, arces, vrbes spoliatae, quot iumenta abacta? quot abducti equi? greges interuersi? Capti quàm miserè in vinculis habiti? quàm sæuis modis publicè interfecti? Neque capti tantùm, sed obuij quique, & verè innocentes, supra omnem barbariem malè habiti; ita vt neque pueris, neque puellis, neque feminis maritatis, imo neque ipsis sacerdotibus, neque Ecclesije parceretur. Atque hæc non per multos tantùm annos, sed per totam Italiam fuerunt; neque ipsa Roma quieta. Vna vrbs,

3 *Cap. I. Quae opera sint, tempore belli.*

vna ditio, vnicum Siciliae regnum, quoties jam ab hoc, jam ab illo occupabatur, premebatur, spoliabatur? Denique omnia susque deque vertebantur, omnia sine ordine, sine consilio, sine iustitia, ex libidine, ex ambitione, ex furore agebantur.

V.
INANIA
ITALO.
RVM BELLI
REMEDIA,
Ila. 1. 7.

Tertul-
lian. lib.
contra
Iudæos.
c. 3.

Quam appositè tunc dici potuit: *Terra vestra deserta, ciuitates vestrae succense igni: regionem vestram coram vobis alieni demorant, & desolabitur, sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Sion, ut umbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & sicut ciuitas, quae vastatur.* Vt enim, facta vindemia, solet deseri & euerti umbraculum, seu teges, seu casa, vt legit Tertullianus, in qua ante vindemiam vineæ custos degebat, vt vas & fructus à furibus & bestiis tutaretur; ita vt, sicut ex umbraculo hoc dissecto nihil superest, præter tigna & statumina, hinc inde proiecta: ita ex Hierosolyma, per Chaldæos primùm, deinde etiam à Romanis vastata & incensa, præter ruinas, & dispersos hinc inde sanctuarij lapides nihil superstit antiquæ gloriæ. Immo succenderetur ipsa, sicut lectis & ablatis vuis & fructibus succendantur tuguriola custodum in cucumerarijs. Quod autem Propheta tunc Iudæis

dæis

exemplo Italorum, facienda?

daïs præsentibus locutus est, id etiam spiri-
tu prophetico extendit, & loquitur alijs
futuris, siue in Italia, siue in Germania. Por-
rò ita tunc desolata erat Italia, vt neq; con-
siliium, neq; auxilium verum prospiceret,
sed vana spe niteretur, vt ei dici posset,
quod dixit Rabsaces: *Loquimini Ezechie: 4. Reg. 18.*
Hec dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quo 21.
est ista fiducia, qua niteris? Forsitan iuxisti consi-
lium, vt preparares te ad prælium. In quo con-
fidis, vt audeas rebellare? an speras in baculo
arundineo, atque confracto, Ægypto, super
quem si incubuerit homo, comminutus ingre-
dietur manum eius, & perforabit eam? Sic est
Pharao rex Ægypti, omnibus qui confidunt in
se. Ad similem ferè modum tunc Itali ma-
lis fulcris regnum collabascens fulcire co-
nati sunt. Quidam opibus suis; quidam ar-
mis; quidam socijs ac confederatis; qui-
dam deditionibus vrbiũ ac ditionum;
quidam virtute ac fide quorundam insig-
num ducum; quidam inani spe pacis com-
ponendæ se consolati sunt; quidam ad In-
terponentes, ad Compromissa confugerunt:
nihil stabile effectum est; baculo arundineo
nixi, seipfos non firmarunt, sed vulnera-
runt; decepti, non adiuti; & vel hinc à Deo

10 *Cap. I. Qua opera sint, tempore belli,*

Pfal. 30.
13.

puniti, quia toti humanis viribus confisi, non senserunt, vnde percuterentur, aut quò esset confugiendum. *Dimisi eos, ait, secundùm desideria cordis eorum; ibunt in adinventionibus suis.* Quàm cæci lumus, in rebus maximis mortales? In cibo, in potu, in vestibus, in medicinis optima quæque optamus, quærimus, procuramus: in rebus summi momenti tantùm de auxilijs humanis, non diuinis cogitamus; improbiores Iunone illa quæ dixit:

Virgil. 1.
Ancid.

Flectere si nequeo superos, Acheronta monebo:

nos enim priùs omnia tentamus, quàm ad Deum eurramus: & multorum consilium est:

Flectere si nequeas Acheronta, vel astra mouebis.

Pfal. 30.
4.

Atque vtinam, postquam impiè priùs à iuratiſſimo humani generis hoste frustra auxilium flagitarunt; saltem tunc saperent, & à Deo saluatore suo opem postularent: Ille enim est *refugium nostrum, ille spes nostra, ille nostra fortitudo.*

VI.
VERA BELLI
DE FINI-
ENDI RE-
MEDIA.

In quem vt spem nostram figamus, vobis exemplum hoc recensere; immo & ipse Deus monuit, dum Italis tandem, post tot annos

ANNOS

annos, mentem meliorem iniecit. Audite
 Sigonium sic loquentem: Eodem anno mi-
 rabile quoddam ac plane novum religionis studi-
 um animos Italarum incescit, ut se verberibus
 in expiationem peccatorum vrbes passim agrosq;
 obeuntes afficerent. Initium autem huius rei
 à Perusinis inductum. Quippe Eremita qui-
 dam vir spectata sanctitatis spiritu diuino in-
 stinctus, ad populum dicitur processisse, eumq;
 Dei nomine monuisse, nisi ad pœnitentiam se
 conferrent, ac supplices pacem eius, & miseri-
 cordiam postularent, fore, ut brevi vniuersi
 misera fœdaq; lue conciderent. Quæ vox adeò in
 pectoribus eorum insedit, ut nulla interposita
 mora, præcepta Eremitæ, tamquam à Deo mis-
 sa exhausserint. Etenim iam senescente autum-
 no, viri faminaq; omnis ætatis ordinisq; repente
 corpora, perinde ac re composita, vsque ad um-
 bilicum nudarunt, ac se sumptis ad id loris ca-
 dere per urbem instructo agmine incedentes co-
 perunt, S. Virginem, ut sibi à Filio salutem im-
 petraret, summis clamoribus obtestantes; at-
 que iterum veteribus odijs positis, paces inter se
 mutuis osculis adhibitis sancientes. Inde vrbe
 vexilla longo agmine præferentes egressi, ad vi-
 cina oppida prodierunt, eaq; cum ingenti illa-
 rum admiratione ingressi, in vijs ac templis

Carol. Sig-
 gon. lib.
 19. de
 regn. Ital.
 An. 1260.

EATM-

12 Cap. I. Qua opera sunt, tempore belli,
eamdem pietatem exercuerunt. Qua re populi
illi permoti, & ipsi pariter eiusdem sanctitatis
studium asciuerunt, ac se verberantes, ac pacem
& misericordiam ingeminatis vocibus impla-
rantes cateruatim ad vrbes proximas accesserunt.
Atque ita ex Tuscia in Marchiam, ex
Marchia in Romaniam passim, incendiij more,
ea religio transijt. Quippe singuli populi episcopis
ac magistratibus suis precedentibus, vrbes
agrosq; ea emulatione iniecta lustrarunt, ut
nullius sexus, atatis, ac conditionis homines
essent, quin huius verberationis participes esse
vellent. Ita fiebat, ut passim incondita carmina
in Dei, & sacre Virginis laudes composita canerentur;
peccatorum confessiones vix suppetenti-
bus ad audiendum sacerdotibus celebrarentur;
atque omnino recta, qua iam pridem exoleue-
rat, Christi disciplina reuocaretur. Hac verò
religio ex vrbe in urbem traducta, cum popu-
los passim tamquam serpente quodam igne com-
prehendisset, aemum ab Immolensibus excepta,
& quasi per manus Bononia tradita civitatem,
ipsam mirabiliter inflammavit. Itaque & ipsi
Nudati se se multarunt, ipsi diuinam opem sup-
pliciter poposcerunt; ipsi cum inimicis in gra-
tiam redire, & reliqua pietatis officia, qua &
ceteri, suscipere contenderunt; ac demum ma-
nifesta-

nu facta hominum amplius viginti millium an-
 te diem festum Omnium Sanctorum, sub vo-
 xillis Mutinam processerunt, ibiq; pie basilica
 S. Geminiani episcopi visitata, solennem hic ver-
 berationem, positis vestibus, inierunt. Qua pie-
 tate Mutinenses accensi, eandem disciplinam,
 continuo suscepere, susceptamq; Regium, ac Re-
 gienses Parmam detulerunt. Cum autem Par-
 menses Cremonam adire pararent, ab Huber-
 to Palauicino malum, si accederent, intentan-
 te deterriti, Brixiam, Derthonem, & Papiam
 se contulerunt. Inde à Nouariensibus & Me-
 diolanensibus operà Turrianorum exclusos, Tau-
 rinates, Charienses, Hastenses, & reliqua Pe-
 demontana ciuitates comiter acceperunt, atque
 ad eorum exemplum sese subito conformarunt.
 Derthoni verò Sinibaldus Opizonus pratura
 peracta, Genuam cum magno Derthonensium
 comitatu reuersus, vestes in ade S. Francisci de-
 posuit, ac se se cum comitibus suis cadere coepit,
 ac frequenter humi procumbens, misericor-
 diam ac pacem Dei, iteratis vocibus implora-
 uit. Quod factum primò Genuenses irriserunt;
 deinde summo studio susceperunt, nec solùm in-
 ueteratis simultatibus renuntiarunt, sed etiam
 pristina vita, utpote multu sceleribus inquin-
 ta, se abdicarunt. Ceterum hi homines vulgo
 Demoriz

14 Cap. I. Qua opera sint, tempore belli,

Deuoti, & hic annus Generalis Denotionis annus est appellatus. Mansit inde in multis ciuitatibus clara huius religionis memoria, sacris Verberantium sodalitijs eius rei monumento aliquot institutis.

VII.
HAEC
NON SINE
BONA SPE
IMITAN-
DA.

Hic talis annus à nobis nunc debet agi; nec enim mala est imitatio. Quippe, non putandum est, hos Italos esse eos, qui *Flagellantes* dicti, pro hæreticis damnati sunt; quia hi hæretici aliquot annis post emerferunt, Gregorio X. sedente. Itaq; tunc cum vniuersa Italia, & præcipuè *Hetruria*, *Emilia* atq; *Lombardia* bellis ciuilibus iactaretur, prælatam Crucem innumerabiles populorum cateruæ, à ciuitate *Perusina* vsque ad circumuicinam, & ab hac ad alteram ciuitatem sequebantur, profusis cum lachrymis misericordiam diuinam & finem tantorum malorum implorantes; & tandem tumultuantes ciues ad pacem & concordiam inuitantes. *Habuit tunc Otto Cardinalis*, ait *Bzouius*, *perspecta piorum denotione diuinare ac dicere: VICTI VICTORES VINCENT, NEC VMQVAM VINCENTVR:* allusione facta ad *Guelfæ* factionis *Florentinos*, qui ante aliquot menses à *Gibellinis* profugati fuerunt: spem tamen non omnino abiecerunt,

occissent, quam tam ex iustitia causa, tam ex
priorum precibus, tum vel maxime à divino sub-
sidio conceperant. Hanc spem & nos concipi-
pere possumus, si eandem habeamus condi-
tionem.

Atque hîc de iustitia causæ nihil dispu-
tabo, si enim de Religione Catholica agi-
tur, tam parum de iustitia causæ, quàm de
ipsa Religione licet nobis dubitare. Possunt
quidem fluctus excitari, & nauicula Petri
fluctuare; mergi tamen illa non potest,
quamvis in ea Christus dormire videatur.
Porta inferi non praualebunt aduersus eam. Matth. 8.
Agi autem de Religione nec Sueci negant, 25
& Protestantes apertè fatentur; Catholici Matth. 16.
autem omnes vident, & experiuntur. Su-
mus itaque in hoc Italis pares, quia & tunc
contra Ecclesiam agebatur. Quamquam
autem Deus hanc tempestatem immittat ad
probandam Ecclesiam suam, vt eam exal-
tet, iuxta illud: *Antequam conteratur, ex-* Prou. 18.
altatur cor hominis, & antequam glorificetur, 12.
humiliatur; tamen etiam alias quoque quàm
plurimas causas habet nos affligendi, ob
peccata scilicet nostra. Quid enim? an tri-
bus illis innocentissimis viris innocentiores
sumus? aut sanctiores? Illi autem in horri-
bilibi

VIII
CAUSSAR
SPERAN-
DI

Matth. 8.

25
Matth. 16.

18.

Prou. 18.

12.

Dan. 3.
26,

bile illud fornacis incendium proiecti ita locuti sunt: *Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum, & laudabile, & gloriosum, nomen tuum in saecula: quia iustus es in omnibus, quae fecisti nobis, & uniuersa opera tua vera, & via tua recta, & omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera fecisti, iuxta omnia, quae induxisti super nos, & super ciuitatem sanctam patrum nostrorum Ierusalem: quia in veritate, & in iudicio, induxisti omnia haec propter peccata nostra. Peccauimus enim, & iniquè egimus recedentes à te: & deliquimus in omnibus: & praecepta tua non audiimus, nec obseruauimus, nec fecimus sicut praeceperas nobis, ut bene nobis esset. Si talis est confessio trium illorum Sanctorum, quis nostrum*

1. Ioan. 1.
8.

audet se putare innocentem? Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Est quidem ita, ut, quemadmodum nigerrimi Aethiopes se arbitrantur minimè deformes, sic & maximi peccatores se ipsos excusent atque

Prou. 18.
23.

existiment minimè peccauisse; quia impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: at in quo scintilla est lucis diuinæ, fidei, ac pietatis, facile se agnoscit prauari-

2. Ioan. 1.
10.

catores. Etenim si dixerimus quoniam non pecca-

pecca-

peccauimus; mendacem facimus eum, & verbum eius non est in nobis. At si confiteamur peccata nostra; fidelis est, & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Est ergo hæc altera causa, ob quam nos bellis exercet, ut mundet, ac sanet; Ecclesiamque suam velut agrum sentibus oblitum purget. Nec antè cessabit, quàm nos cessemus sentes, & spinas, & tribulos proferre. Vbi autem viderit, nos confiteri peccata nostra, quod maximè quærit castigatione sua, & ipse gladium in vaginam reponet. Est enim velut peritus medicus, qui ut ægotantem feбри liberet, chirurgus astat, eumque iubet venam ægri secare, nec antè sinit sisti sanguinem, quàm videat tantum emissum, quantum iudicat necessarium ad sanitatem: Ita Deus bella mittit & hostes, isti sunt Chirurghi Numinis, isti tam diu mittunt nobis sanguinem, donec Deus jubeat eum sisti. Non jubet autem, donec videat in nobis signa sanitatis. Signa autem sanitatis sunt, si ad eum conuertamur.

Quid moramur igitur? An nondum satis sanguinis misimus? An nondum satis percussi obstupescimus, neque plagam sentimus?

B

Itali

IX.
AUDIENDOS
ESSA
POENIA

PENITENTIAE
PRAEDI-
CATORUM.

Ion. 3. 4

Itali saltem decimo turbarum suarum anno ad poenitentiam eucurrerunt, nos jam trigesimo anno hæc bella sustinemus, & quàm pauci inde facti sunt meliores? Toties, tamque diu percussi nondum expergiscimur. Cur alibi remedia quærimus? cur in sola potentia, pecunia, exercitibus nostris spem ponimus? Cur nunc in istum, nunc in alium culpam reijcimus? Cur humana tantum consilia, & auxilia quærimus? Post omnia tentata & desperata, *Eremita quidam vir spectata sanctitatis spiritu diuino instinctus, ad populum dicitur processisse, eumque Dei nomine monuisse, nisi ad poenitentiam se conferrent, ac supplices pacem eius, & misericordiam postularent, fore, ut breui uniuersi misera foedaque lue conciderent.* Non dicam de nostri temporis Prophetis, verbo, & calamo, serio ad poenitentiam hortantibus: Nonne olim *cœpit Ionas introire in ciuitatem itinere diei unius: & clamauit, & dixit: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subuertetur? Et crediderunt viri Ninivita in Deum: & predicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis à maiore usque ad minorem. Et peruenit verbum ad regem Ninive: & surrexit de solio suo, & abiicit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedis*

Sedit in cinere. Et clamanit, & dixit in Ninive ex ore regis, & principum eius, dicens: Homines, & iumenta, & boues, & pecora non gustent quidquam: nec pascantur, & aquam non bibant. Et operiantur saccis homines, & iumenta, & clament ad Dominum in fortitudine, & conuertatur vir à via sua mala, & ab iniquitate, qua est in manibus eorum. Quis scit, si conuertatur, & ignoscat Deus, & reuertatur à furore ira sua, & non peribimus? Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala: & misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit. Mirabile dictu. Niniuitæ homines erant pessimi, idololatræ, vino, veneri, luxui, impietati penitus immerfi; & ad vocem vnus Ionæ, hominis ignoti ac peregrini, credunt se interitum meruisse; dicit vnus alteri, nec apud magnates dissimulatur, & peruenit verbum ad regem Ninive, nec contemnitur, sed illico ab omnibus obeditur, à minimo vsq; ad maximum; vsque ad eò, vt etiam infantes à lacte, iumenta à pastu & potu debuerint abstinere, vnde ingens & infantum ploratus, & matrum commiseratio, & pecorum mugitus clamorq; exortus, luctu & tristitijs omnia compleue-

runt. Quam pœnitentiæ faciem etiam vnicus Eremita apud Perusinos introduxit. Hunc ergo siue Ionam, siue Eremitam & ego in publicum prodiens, hodie, imitor, & pœnitentiam prædico. Immò & alij me maiores, nimirum Episcopi ipsi, & ordinarij magistratus Ecclesiastici, qui etiam rogatu ipsius Serenissimi Electoris magis instigati, pœnitentiam, in omnibus cathedris prædicari voluerunt.

X.
EXEMPLA
POENI-
TENTIVM
SEQVEN-
DA.

Itaque cooperemur Deo. Deus vult nos emendare; etiam ipsi igitur nos emendemus, & pœnitentiam agamus, vt *Deuoti* fiamus, sitque annus iste *Generalis deuotionis annus*. Habemus exemplum Niniuitarum, est positum ante oculos exemplum Italarum: Vt enim ibi vnum Eremitam secuta est ciuitas Perusina, hanc autem vicinæ aliæ atque aliæ; ita nos quoque illas sequamur. Ideò enim hoc illorum exemplum est memoriæ traditum, vt sit posteris pœnitentiæ monumentum. Si ciborum lautitias, si luxum vestium, si capillorum ornatum, si ritum bibendi, si alias vanas urbium aut regionum nouitates tam pronis animis imitamur, cur non & hinc exemplum trahimus, atque aliò propagamus? Illud sponte, atque in perniciem

ciem

ciem nostram facimus; hoc facere, & quidem ad nostram vtilitatem obligamur. Nam si incendium exoritur, omnes accurrunt ad illud extinguendum, partim charitate proximi, cui succurrere volumus, partim timore, ne ad nos quoque flamma deriuetur. Cur non bello quoque ardente, & tam nobis ipsis, quàm proximis nostris instante? Omnes peccauimus, omnes iram meruimus, non solum milites, ciues, serui, domini, & principes, sed etiam clerici, sed sacerdotes, sed religiosi, omnes igitur Deum placatum reddere studeamus. Italarum vltra viginti millia fuerunt, qui vnà de ciuitate in ciuitatem, de ditione in ditionem, pœnitentiæ suæ exempla circumtulêre. Neque putandum est, hos solos fuisse pœnitentes, atque alios, qui domi manserunt, nihil piè fecisse. Sed illi quoque domi, vbi & plus otij, & maior occasio fuit se se castigandi, omnis generis pœnitentiam egerunt. Faciamus nos domi & foris, atque hinc, vnde alioqui scientia & sapientia in alias vrbes & prouincias deriuatur, etiam pœnitentiæ opera propagemus. Si nullus est, qui non aliquando verbis, aut opere scandalum alijs dederit; compenset iam: & vicissim

22 *Cap. I. Quae opera sint, tempore belli.*

bonorum operum exempla præbere non erubescat. Hoc jam dudum tam prolixis belli malis Deus à nobis quærit obtinere, vt Ecclesia pristinum nitorem adipiscatur, & vnusquisque in Domino renouetur. Parum enim refert, vtrum Deus beneficijs ac miraculis, an plagis nos ad pœnitentiam vocet. Quare post triginta annorum bella Germaniam affligentia appositè ad nos dicere potest Christus: *Si in Tyro & Sidone facta essent virtutes, quae facta sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.*

Matth. 11.

Luc. 10.

XI.
QUALIA
OPERA
POENI-
TENTIAE
EXERCEN-
DA?

At quænam pœnitentiæ opera sequenda? Feminis & paruulis non permitteretur, si publicè sese vellent verberare: zelus ingens Italos exculauit. Viri & iuuenes hoc exemplum in templis & plateis abundè exhibuerunt. Interim domi ac priuatim neq; paruulis prohibitum, neque mulieribus est interdictum, vt corpus suum loris, virgis, flagellis, cingulis castigent: vt D. Magdalenam, D. Martham fecisse credibile est; certum autem de S. Catharina Senensi, de S. Teresia, & de multis alijs Sanctis. Si Publicanus ille, qui *percutiebat pectus suam* dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori. descendit iustificatus in domum suam,* cur non & ille

Luc. 18.

13.

& illi, qui percutiunt dorsum suum, quod Deo creatori suo obuerterunt? Si hoc non omnes possunt, vel ob imbecillitatem corporis, vel ob defectum occasionis, vel alias ob causas facere, at possunt peregrinari ad B. Virginem, ut Itali fecerunt; ad Salvatorem proximum, vel remotum, ad S. Oswaldum, ad D. D. Exules Oettinganos, aliaque loca pia. Quod si etiam, iam hoc tempore, istud est periculosum, ob milites, at tamen sunt in vrbe templa, sunt processiones, sunt stationes; in quibus fas est exercere pietatem. Peregrini & hospites non sinant filios suos in plateis vagari, sed eos ad catechismum, ad preces, ad Missam secum adducant. Neque se, ob aetatem illorum, putent excusatos. Si nondum possunt peccare, tamen possunt Deum placare ipsa sua innocentia, uti in Italis, & olim in Niniuitis apparuit. Certè, more Italorum, D. Virginem Dei Matrem rogare, ut Filium nobis propitium efficiat, nemini non est in promptu. Sed in eo maximè imitandi sunt Itali, ut, *veteribus odijs* positis, pacem inuicem sanciamus. Cur enim nobis Deus pacem donaret, si nos ipsi inuicem bellare pergimus? Ante omnia tamen, hoc

exemplo Italorum, nobis est faciendum, ut peccatorum confessiones, vix suppetentibus ad audiendum sacerdotibus, celebremus. In quibus omnibus, si narratum exemplum imitemur, spes erit etiam illius diuinationis, quam ab Ottone Cardinali editam audiui-
mus: **VICTI VICTORES VINCENT.** Nam si Niniue tam impia ciuitas, post ieiunia, post cilicia, post squallorem cinerum, post gemitus, & suspiria ac poenitentiam, à diuina bonitate misericordiam est consecuta; cur nos non idem faciamus, ut idem consequamur? Et quidem illi, qui aliàs honore præcedunt, periculaq; meliùs intelligunt, merito etiam præcedent exemplo poenitentia, atque hoc sacro tempore, sæpius peccata sua expiabunt: sicut in Italia ipsi Episcopi, & magistratus ceteris præcesserunt. Illi autem, quos necessitas coëgit huc confugere, atque iumenta sua in tutum transfere, utiq; animæ suæ potiorem habebunt rationem, quàm bestiarum suarum; cum hac ipsa animæ suæ cura mereri possint, ut pecora sua, & ædes ac villæ saluæ conseruentur. Sine dubio Deus Italis tam atrocem immisit tempestatem, ut ad poenitentiam confugerent, citiùs liberandi, si citiùs resipuissent. Ita

& vos Deus huc adduxit, vt occasione, & loco, & sacerdotum copia vtamini. Non eritis excusati, si adhuc sine poenitentia permanetis. Nec miremini, si pecora vestra cadant, si domus spolientur, aliaque vobis damna accidant, numquam ad caelum, atque ad Deum vestram mentem erigentibus; neque ad confessionem recurrentibus, adeò otiosis. Domi labores subinde vos excusant. Hic nulli sunt labores, nulla excusatio. Nec dubito, plurimos ad confessionem, atque SS. Eucharistiam quotidie aduolaturos; cogitabunt enim: si de hoc agitur, si hoc tantum à me petitur, facile est semel confiteri. Sufficiet hoc quidem apud aliquos, apud multos tamen non sufficit. Quia poenitere multa requirit. Multis necesse est sepius confiteri, vt discant confiteri, & hoc à Confessarijs doceri petant. Multis necesse est saepe confiteri, vt discant vitia consueta, blasphemias, detractiones, iuramenta, turpiloquia deponere, &c. multis necesse est, saepe confiteri, vt satisfaciant pro peccatis, nam inter saluberrimas poenitentias est, si iniungatur, vt confessio saepe repetatur. Deniq; nonnè stultissimus est is ægrotus, qui morbum ferre non

26 *Cap. I. Qua opera sunt, tempore belli. &c.*

potest æquo animo, & tamen illa medicina non utitur, qua scit alios esse sanatos? Audistis de Italorum, immò & de Niniuitarum pœnitentia, & sanitate; agrotatis, malè habetis, hostem, exterminium timeris; si pœnitentia tamquam medicina non utimini, insanitis; & meremini, quod Eremita Italis prædixit, nisi pœnituissent, euenturum. Non dicuntur hæc ad terrorem vobis iniiciendum, non ad desperationem faciendam, sed ut spem concipiatis pacis breui secururæ, si pœnitentia, si emendatio vestra præcedat. Nam, teste Cypriano, *Qui pœnitentia facti sui, qui pudore delicti plus & virtutis, & fidei, de ipso lapsus sui dolore conceperit exauditus & adiutus à Domino, quam contristauerat nuper, letam faciet Ecclesiam, nec iam solam Dei veniam merebitur, sed coronam; quia & victoriam, ut etiam huc*

quadret: **VICTI VICTORES
VINCENT.**

CAPVT

S. Cypr.
lib. de
lapsis.